

36 POLUDNÍKY A ROVNOBEŽKY

Podme si rozkrájať Zem!

Predstav si Zem ako pomaranč, keď na jej šupku nakreslíme zvislé čiary zhora nadol, rozdelíme ju na 24 rovnako veľkých mesiačikov. Tie sa nazývajú **poludníky** a jednotlivé výseky predstavujú **časové pásma**. Keď sa presúvaš z jedného pásma do druhého, čas sa mení o jednu hodinu (smerom na východ sa pridáva hodina a smerom na západ sa hodina odpočítava). Ak chceme vodorovné rezy ako pri ananase, začneme od **rovnika**. Čiary, ktoré delia Zem na **severnú a južnú pologuľu**. Keď nad a pod rovník nakreslíme ďalšie vodorovné čiary, všetky rovnako vzdialené, získame **rovnoobežky**. Spolu máme **360 poludníkov** a **180 rovnoobežiek**. Ich priesečníky nám dávajú **zemepisné súradnice** – **zemepisnú šírku a dĺžku**, ktoré slúžia na určenie presnej polohy každého miesta na planéte.

SVETOVÉ STRANY A VETERNÁ RUŽICA

Sever, juh, východ a západ sú hlavné svetové strany, ktoré používame na orientáciu po zemskom povrchu. Môžeme ich určiť pomocou **kompasu** alebo pozorovaním slnka – vychádza na východe, na poľudnie je na juhu a zapadá na západe. **Veterná ružica** je znázornenie smerov vetra, ktoré zodpovedajú svetovým stranám.

37 POZRI, ŠLAHAČKOVÝ OBLÁČIK NA NEBI!

Keď sa vlhký vzduch ochladí, skondenzuje sa na nespočetné množstvo kvapôčok vody alebo ľadu, čím vznikajú **oblaky**. Existujú mnohé typy oblakov: **cirus, kumululus, nimbus...** a všetky zohrávajú veľmi dôležitú úlohu. Predovšetkým absorbujú žiarenie a regulujú teplotu vzduchu. Okrem toho **spôsobujú zrážky**, teda dážď, sneh a krúpy, ktoré zásobujú zem sladkou vodou. Je zábavné ich pozorovať, pretože keď ich vietor unáša oblohou, **nadobúdajú tie najzudnejšie tvary**: zvieratá, príčery, kvety, srdcia a oveľa viac. Fantázií sa medze nekladú!

38 AKÁ KRÁSNA ATMOSFÉRA!

Atmosféra je zmes plynov, ktoré tvoria zem, okrem toho obsahuje aj kyslík. Vietor, mraky a dažde vznikajú v jej najnižšej vrstve, v **troposfére**. Vetrom nazývame prúdy vzduchu, ktoré sa pohybujú po zemskom povrchu. **Niektoré z nich sa nazývajú prevládajúce vetry**, pretože fúkajú pravidelne a vždy rovnakým smerom.

VYSOKÝ A NÍZKY TLAK

Vzduch, ktorý nás obklopuje, vyvíja tlak podobný veľkému neviditeľnému objatiu. **Ak je tlak vysoký**, vzduch nás pevne objíma – udržiava oblaky ďaleko a počasie je jasné. Naopak, **pri nízkom tlaku** je objatie jemnejšie – vzduch stúpa nahor, čím umožňuje ľahšie vytváranie oblakov.